

Chợ Lách - Miền hoa trái

Giữa vùng sông nước Bến Tre có một nơi mà khi nghe tên gọi người ta liên tưởng tới một cái chợ nằm giữa một vùng lau lách. Và quả thực đó cũng là một trong những giả thuyết giải thích về cái tên của vùng đất này. Trải qua mấy trăm năm phát triển cái chợ ấy đã trở thành trung tâm của một huyện và huyện ấy được mang cái tên gắn liền với lịch sử: Chợ Lách.

Nằm giữa hai dòng sông lớn Cổ Chiên và Hàm Luông, dường như thiên nhiên đã tạo nên tất cả những gì thuận lợi nhất để Chợ Lách trở thành một vùng chuyên canh cây ăn trái và cây giống. Những nhà vườn với đủ loại trái cây đặc trưng của Nam Bộ: măng cụt, sầu riềng, chôm chôm, bông bong, nhãn... đã làm nên danh tiếng cho vùng đất này. Sống trong thời đại của giao lưu buôn bán, người dân nơi đây đã thực sự trở thành những người nông dân của thời đại mới luôn chịu khó học hỏi, đầu tư để có những giống cây tốt nhất, trái cây ngon nhất cung cấp cho thị trường. Hội thi trái cây được tổ chức từ 3 năm nay, mỗi năm một lần để khẳng định sự phát triển về chất lượng cũng như hình thức của trái cây nơi đây. Sự ra đời và phát triển của hội chợ trái cây Chợ Lách cũng nhằm để tôn vinh các nhà vườn giỏi, giới thiệu dịch vụ lao động kỹ thuật, quảng bá các thương hiệu trái cây của huyện. Trong ngày hội trái cây, những người nông dân phấn khởi giới thiệu những sản phẩm mà họ đã chăm chút tách, ghép để có những giống cây chuẩn, những trái cây ngon như: xoài vàng tứ quý có hương vị ngọt, bùi, đậm hơn các loại xoài khác, bưởi da xanh múi đều, chắc cơm, cho người thưởng thức cảm giác giòn, thơm lâu tan trong miệng... Điều đặc biệt thể hiện nét riêng của hội chợ trái cây Chợ Lách đó là người nông dân đến hội chợ không chỉ để giới thiệu những trái cây ngon mà để tiếp thị bán những cây giống của loại trái cây đó. Và những người đến xem, thấy tốt thì đặt mua liền hàng chục, hàng trăm cây về trồng. Sống bằng vườn trái cây nên người nông dân luôn đầu tư, cải tạo vườn nhà sao cho cây có được nhiều trái, đạt chất lượng cao. Từ lâu Chợ Lách được gọi là "Vương quốc cây giống", đây là nơi có quy mô sản xuất cây giống lớn thuộc loại số một trên địa bàn cả nước, toàn huyện có hơn 5000 cơ sở sản xuất cây giống lớn nhỏ. Năm 2001, Chợ Lách sản xuất khoảng 16 triệu cây giống. Năm 2002, sản lượng cây giống đạt khoảng 22 triệu cây. Vùng Cái Mơn nay thuộc xã Vĩnh Thành được mang đi tiêu thụ khắp miền Nam và các tỉnh Tây Nguyên, ra cả Nam Định. Người dân Chợ Lách đang cố gắng tạo ra những giống cây có chất lượng ngày càng cao hơn. ở hội chợ năm 2003 mọi người bắt đầu chú ý đến một loại sản phẩm được nhiều hộ nông dân mang đi thi: đó là cây cảnh hình con thú. Bên cạnh làm cây giống, cây cảnh, cây cổ thụ lâu năm, thì làm con thú bằng cây cảnh cũng là một thể mạnh của vùng Cái Mơn. Xã Vĩnh Thành có khoảng 1000 hộ sản xuất hoa cây cảnh, trong đó khoảng 30% cơ sở chuyên trồng những loại cây cảnh quý hiếm như: cây mai cổ, mai vàng, bon sai và các giống cây cảnh mới của Mỹ, Đài Loan phục vụ cho nhu cầu trang trí nội thất. Trong số này có hơn 100 cơ sở chuyên sản xuất cây cảnh hình thú, thị trường tiêu thụ sang Nhật, Đài Loan, Singapore...

Ông Nguyễn Văn Công là một người rất đam mê với nghề làm cây cảnh. Đã mấy chục năm nay ông không bỏ phí ngày nào để chăm sóc cho những cây cảnh cổ thụ, quý hiếm của mình. Để tiện cho việc giao dịch, buôn bán, ông đã mua đất chuyển nhà ra ở sát trục lộ chính từ năm 2000 đến nay. Bắt đầu với nghề làm cây cảnh hình thú từ vài năm nay ông thấy đây là một mặt hàng mới lạ được nhiều người ưa thích. Những con hươu, con nai, con rồng khổng lồ và những con thú theo bộ 12 con giáp bằng cây si, cây xanh hiện lên dưới bàn tay tài hoa của ông. Được nuôi dưỡng, chăm chút, tạo hình dáng, sau vài tháng chúng lần lượt lên thành phố và ra nước ngoài. Không bằng cấp, không được đào tạo bài bản nhưng những người nông dân có bàn tay tài hoa và tấm lòng yêu cây cỏ vẫn tạo nên cho cây cảnh một vẻ đẹp mới trường tồn. Những cây cảnh hình thú ngày càng đa dạng hơn, chúng đã tạo nên hướng đi mới cho những người làm vườn nơi đây. Cùng với cây giống, cây hoa cảnh cũng là một loại sản phẩm được nhân giống với con số hàng vạn ở nhiều hộ gia đình. Vườn ươm cây cảnh giống Hoàng Duy của chị út Thu đã có uy tín với khách hàng từ nhiều năm nay. Tuy trong vườn chỉ có khoảng 5, 6 loại như: kim phát tài, cau vàng, cau sâm banh, hồng vũ, hồng điều... nhưng mỗi loại cây lại có số lượng lên tới hàng ngàn, hàng vạn gốc. Diện tích vườn ươm không nhỏ khoảng 0,8 ha nhưng không còn chỗ nào bởi những bịch cây cảnh giống các loại. Để phát triển những loại cây phù hợp với từng vùng khí hậu là điều không phải dễ, nhất là những giống cây mới nhập về trong nước hay cây xuất đi nước ngoài. Kinh nghiệm lâu năm cùng với việc áp dụng tiến bộ của khoa học, chẳng bao xa nữa những cây cảnh Chợ Lách - Cái Mơn sẽ không chỉ đáp ứng nhu cầu trong nước mà còn thỏa mãn tiêu chuẩn xuất đi nước ngoài. Mỗi loại trái cây có một hương vị đặc trưng riêng, trái cây đã trở thành tài sản lớn của người dân Nam Bộ. Vào dịp tháng 5 tháng 6 là mùa trái cây chín rộ và đó cũng là dịp để người nông dân mang những trái cây đẹp nhất, ngon nhất đến tham dự hội chợ. Niềm vui được mùa, được đánh giá cao ở hội chợ như một lời khuyến khích làm tăng thêm bầu nhiệt huyết, năng lực sáng tạo của người nông dân.

Vườn măng cụt của gia đình anh Như, chị Khiêm thuộc loại có thâm niên lâu nhất ở vùng đất này. Những cây lâu năm trong vườn đã có trên 40 năm tuổi, cây xoà xoàng cũng cỡ từ 15 đến 20 năm tuổi. Cho đến nay, tất cả 150 gốc măng cụt từ già đến trẻ vẫn liên tục đơm hoa kết trái tạo nên nhiều vụ mùa bội thu cho gia đình anh chị. Để có những trái măng cụt lành lặn không bị dập vỡ, người thu hái phải rất nhẹ nhàng, tránh va đập mạnh. Chính vì vậy việc thu hoạch măng cụt cũng tốn rất nhiều thời gian. Nhờ vào chính vườn cây này, các con của anh chị đã được ăn học đầy đủ. Chăm lo và phát triển vườn cây cũng chính là thể hiện mong muốn một cuộc sống ấm no, hạnh phúc của gia đình anh Như. Mang theo sức sống mạnh mẽ của những cây cổ thụ 40 năm tuổi, những cây giống măng cụt mới đang được anh Như chuẩn bị cho xuất xưởng.

Tim đến những thị trường ổn định, sức tiêu thụ tốt luôn là điều khiến người dân phải trăn trở suy nghĩ, phần khởi khi có những vụ mùa bội thu nhưng làm cách nào để tiêu thụ nhanh và hết số hoa quả đó thì quả là khó. Hiện nay nhiều loại hoa quả đã được chuyển sang dạng sấy khô trước khi mang ra tiêu thụ trên thị trường và xuất khẩu. Sử dụng phương pháp sấy khô nhân bằng lò sấy, anh Sáu Hiệp đã đầu tư một lò sấy công suất lớn 30 tấn/ ngày, nhân mua về từ khắp mọi nơi, nhưng mỗi ngày chỉ được nhập vào lò 15 tấn và ra khỏi lò 15 tấn. Để có được những trái nhân sấy phải trải qua nhiều công đoạn khác nhau, từ sấy cả cành lẫn quả mất một ngày rồi bóc xuống lựa quả riêng tiếp đó đưa lên sấy một ngày nữa, cuối cùng bỏ ra đóng vào bao... phương pháp này đang được nhiều hộ nông dân lựa chọn. Hiện toàn huyện Chợ Lách có khoảng 100 lò sấy nhân lớn nhỏ và cả chục điểm thu mua trái cây tươi xuất khẩu. Mở rộng thị trường cũng đồng nghĩa với việc phải nâng cao chất lượng sản phẩm. Với sản lượng lớn như hiện nay trái cây Chợ Lách phải tìm ra nhiều cách để có thể tiêu thụ được, thị trường chính hiện nay là Trung Quốc. Nhưng để xuất khẩu được hoa quả tươi chủ hàng ở Chợ Lách phải thông qua nhiều trung gian ở biên giới, điều đó khiến người bán mất chủ động trong khâu nhập hàng, có lúc cần liên tục, dồn dập nhưng có lúc giá tụt thấp khiến chủ hàng lo lắng, không tiêu thụ được. Đã có nhiều giải pháp mà chính quyền huyện đưa ra để tìm cách mở rộng thị trường tiêu thụ trái cây. Mới đây Hiệp hội trái cây Cái Mơn đã hình thành và có những bước đi ban đầu trong thu mua, chế biến, xuất khẩu. Trong điều kiện ngành chế biến và xuất khẩu trái cây Việt Nam chấp chững bước ra thế giới, đây là một chuyện không phải dễ, nhất là khi các nước khác đã có bề dày kinh nghiệm thương trường. Việc ra đời Hiệp hội trái cây huyện Chợ Lách là đáng mừng nhưng cũng là một thách thức. Huyện Chợ Lách hiện đang có kế hoạch triển khai dự án đầu tư khoảng 1 tỉ đồng để giúp Hội phát triển, đồng thời xây dựng được một thương hiệu Trái cây Chợ Lách - Cái Mơn. Những giống cây mới, những thử nghiệm mới đang thực sự mang lại đổi thay cho đời sống người dân.

Giống sầu riêng Ri 6 hay còn gọi là sầu riêng Monthon được anh Sáu Lợi nhập về trồng từ nhiều năm nay. Với hình thức đẹp, ra trái đều, vườn sầu riêng có hơn 70 gốc đã mang lại cho gia đình anh những khoản thu lớn sau mỗi vụ thu hoạch. Có được kết quả như ngày hôm nay phải thấy rằng, vào thời điểm năm 1995 anh Lợi đã mạnh dạn cải tạo vườn, giảm diện tích trồng chôm chôm để chuyển sang trồng giống sầu riêng mới... Năm sau cho ra trái hơn năm trước và cho đến năm 2002 với sản lượng gần 4 tấn sầu riêng, anh chị đã thu được gần 70 triệu. Thành công của anh Sáu là mô hình đáng để bà con trong vùng học tập, vừa trồng cây chôm chôm thông dụng, vừa phát triển giống sầu riêng có chất lượng cao, lại thêm cả cây giống sầu riêng... đã giúp cho anh Sáu luôn đảm bảo thu nhập cao, ổn định cho gia đình mình.

Trong xu thế mới người dân Chợ Lách luôn sẵn sàng đón nhận những thử thách, lựa chọn ra hướng đi đúng đắn để phát triển kinh tế trên quê hương mình. Lợi thế của vùng đất, sức phấn đấu vươn lên làm giàu của người dân bằng nghề truyền thống sẽ thực sự giúp cho Chợ Lách bước vào một giai đoạn phát triển mới. Chợ Lách giờ đây đã không còn là một khu vườn lớn tĩnh lặng, trên bản đồ du lịch Nam Bộ, huyện Chợ Lách đang là một điểm khai thác mới được khách du lịch rất quan tâm. Trên sông Hàm Luông đoạn giữa huyện Chợ Lách và Châu Thành mấy năm gần đây xuất hiện một cồn cát nửa chìm nửa nổi. Điều đặc biệt là không hiểu vì sao chỉ vào ngày 5 tháng 5 Âm lịch hàng năm, như có lời hẹn trước, hàng ngàn hàng vạn người dân Bến Tre và mấy tỉnh lân cận đổ về tắm ở khúc sông này. Sự kiện này cũng đã thu hút được lượng lớn khách du lịch đến đây cùng tìm hiểu và khám phá. Cái Mơn địa danh không chỉ nổi tiếng về nghề làm vườn mà còn được biết đến với ngôi nhà thờ được dựng nên từ thế kỷ thứ 16, 17. Sau nhiều lần trùng tu, sửa chữa, trang trí, nhà thờ Cái Mơn đã thực sự trở thành một thắng cảnh đẹp, nơi lưu giữ nhiều câu chuyện của lịch sử. Cũng chính tại nơi này nhà bác học nổi tiếng của Việt Nam Trương Vĩnh Ký hay còn gọi là Petrus Ký đã sinh ra và lớn lên. Những đoàn khách về quê hương ông như để tìm hiểu thêm về một con người đã gắn bó cả cuộc đời với sự phát triển của văn hoá Việt Nam. Chợ Lách đang chuyển mình theo những bước đi mới, không ồn ào, không vội vã. Người dân đang đầu tư vào những giống cây mới có giá trị kinh tế cao hơn. Chính quyền huyện cũng đang xúc tiến xây dựng nền thương hiệu riêng cho cây giống và trái cây nơi đây. Xác định một chiến lược phát triển lâu dài và bền vững đó là cách để Chợ Lách luôn xứng đáng là vương quốc cây giống của Việt Nam.